

Milyen legyen a Meteor?

A Meteor a Magyar Csillagászati Egyesület havi folyóirata. Célja, hogy hírt adjon a csillagászat legújabb eredményeiről, az égbolton megfigyelhető jelenségekről és az egyesület programjairól. A lapot az MCSE tagjai illetményként kapják. Első megjelenése óta éppen ötven év telt el, történetéről az érdeklődők részletes áttekintést olvashatnak a meteor.mcse.hu honlapon. Közben természetesen többször megújult, jelenlegi formájában – apróbb változtatásokkal – 2018 januárja óta vehetik kézbe minden hónapban az olvasók.

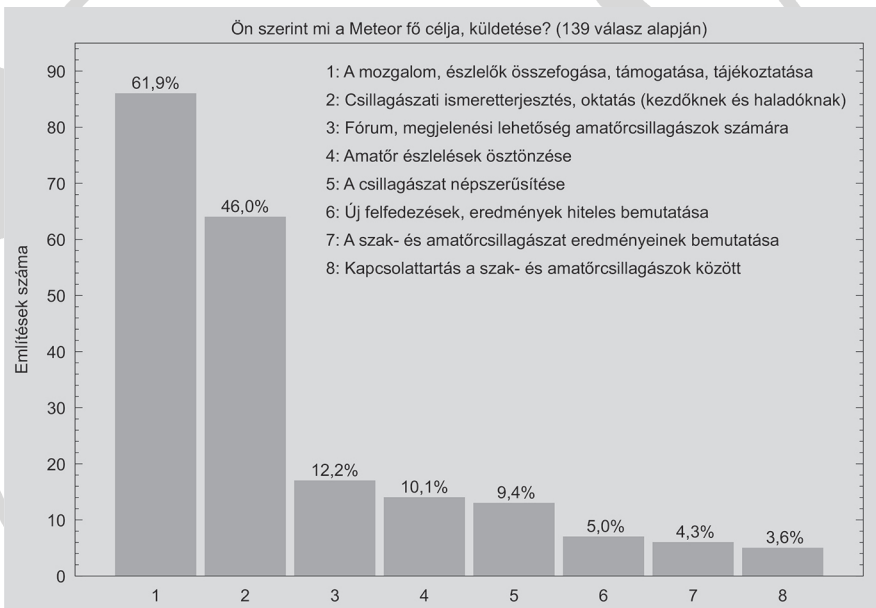
Közhely, de gyorsan változó világunkban még három év is hosszú idő egy nyomtatott sajtótermék életében, ezért az MCSE 2020 szeptemberében megválasztott új elnöksége első ülésének egyikén úgy döntött, hogy kérdőíves felmérés keretében megkérdezi az egyesületi tagságot arról, mit gondolnak a Meteorról, a lappal kapcsolatban mivel elégedettek, illetve milyen tartalmi és formai változtatásokat látnának szívesen. Természetesen további gondolkodás szükséges majd arról, hogy az olvasók által fontosnak vélt változtatásokból az egyesület elnöksége melyeket szeretne, illetve tudja megvalósítani, hiszen a legtöbbnek komoly, az MCSE költségvetését jelentősen megterhelő anyagi vonzatai lennének. Ezért jelen cikkben ezzel a vetülettel nem is foglalkozunk, kizárólag csak a felmérés eredményét szeretnénk nagy vonalakban megosztani. A dolog természetéből adódóan ez sok szám, főleg százalékos arány, megoszlás szerepeltetését igényli, reméljük azonban, hogy ez nem tántorítja el a cikktől az olvasókat. A kérdőív egy része, például a válaszadók alapadatait bekérő kérdések könnyen (automatikusan) feldolgozhatók voltak, a hosszabb-rövidebb szöveges választ váró kérdésekre érkezett reakciókat azonban természetesen végig kellett bogarászni, és a hasonló vagy éppen megegyező válaszokat

csoportosítani kellett. Előbb-utóbb talán ezt is meg tudjuk majd oldani mesterséges intelligencia bevonásával, jelen esetben azonban ezt a munkát egyelőre a szerzők humán intelligenciája végezte el.

Felmérésnél, közvélemény-kutatásnál az egyik legfontosabb szempont, hogy az reprezentatív-e, azaz a megkérdezettek, illetve a válaszolók köre jól leképezi-e a teljes célcsoportot. Az általunk végzett felmérés egészen biztosan nem ilyen, de a rendelkezésünkre álló eszközökkel ez nem volt, nem is lehetett célunk. A felmérés alapadatai a következők. A kérdőívet 148-an töltötték ki, ez a szám valamivel kevesebb, mint az egyesület taglétszámának 9 százaléka. Ez valójában jó elérésnek számít, főleg ha azzal hasonlítjuk össze, hogy hányan szoktak részt venni az MCSE közgyűlésein. A válaszadók kor szerinti megoszlása a normálhoz hasonló, ám enyhén aszimmetrikus eloszlást követ, amelynek csúcsa kb. 30 százalékkal 50 év körül van, és többen vannak az ennél idősebbek, mint a fiatalabbak. Sokkal aránytalanabb a nemek szerinti megoszlás, a válaszadók mindössze 8 százaléka volt nő, a legmagasabb iskolai végzettséget tekintve pedig kiugróan magas a felsőfokú végzettségűek aránya (62%), de a tudományos fokozattal rendelkezők is többen voltak, mint például a gimnáziumot végzettek (11%, illetve 9%). Legkisebb arányban (2%) az általános iskolát végzettek képviseltették magukat, míg a szakközépiskolai végzettségűek 16%-ban járultak hozzá a felméréshez. A válaszadók 53 százaléka 10 évnél régebben tagja az egyesületnek, 27%-a 5 évnél rövidebb ideje, 18% 5 és 10 év közötti tagsági múlttal rendelkezik, a kitöltők 2 százaléka pedig nem tag. Ennek megfelelően a válaszadók túlnyomó része tagsági díj ellenében jut hozzá a laphoz, 2 százalékuk pedig egy tagtársunk ismerőseként vagy családtagjaként.

A felmérést összeállító elnökség azt szeretné volna, hogy a kérdőívet minél többen, de csak azok töltsék ki, akik valamilyen szinten tényleg ismerik a lapot, ezért azon kérdés után, hogy miként jut a válaszadó a laphoz, azt is kérte, hogy a 2020-as évfolyamból egy cikket is említsen meg, amelyik különösen tetszett neki. Sokan valóban konkrét cikkcímet adtak meg, többen azonban csak témaköröket jelöltek meg. Az előbbi kategóriából messze kiemelkedik az „Alekszej Leonov és a Voszhoz-2 története” című két részes cikksorozat (Juhász

jelölte meg a szakmai megbízhatóságot, hitelességet, de fontos szempont az érdekesség, a sokszínűség, az aktualitás (13%), az információk frissessége, a naprakészség (11%), és ezeknél kisebb arányban ugyan, de még sok-sok egyéb szempont is felmerült. Konkrét hírforrások megnevezését is kérte a kérdőív, ezek közül 58%-os említési aránnyal messze kiemelkedik a csillagászat.hu hírportál, de maga a Meteor is 34%-ot ért el, utána az egyesület honlapja (mcse.hu) következik 25%-kal, majd pedig a NASA honlapja 16%-kal. A legalább két válasz-

László írása), míg utóbbiban – nyilván nem függetlenül a tavalyi év nagy csillagászati eseményétől – a NEOWISE-üstökösről szóló hírek, cikkek voltak a legnépszerűbbek. De sokak tetszését elnyerték Szabados László csillagászati szaknyelvről szóló írásai, Mizser Attila vezércikkei, Gorgei Zoltán Hold-cikkei, vagy Molnár Péter csillagászati hírei is. Utóbbihoz rögtön kapcsolhatjuk is a felmérés azon kérdését, hogy a válaszadók milyen szempontok alapján választják ki a hírforrásaikat. Itt a kitöltők közel fele (47%)

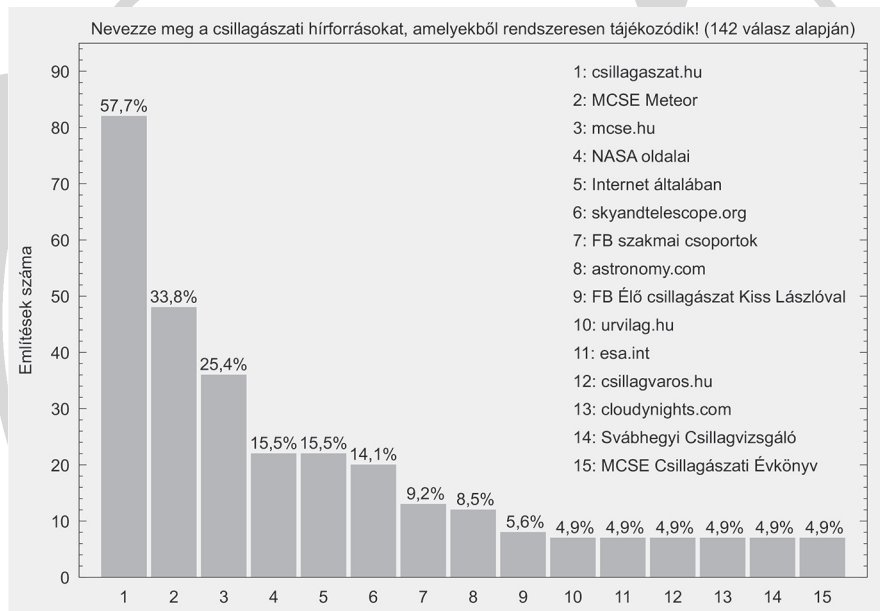
adó által is felsorolt hírforrások nagy része internetes honlap vagy Facebook szakmai csoport – viszonylag sokan említették az „Élő csillagászat Kiss Lászlóval” FB-sorozatot –, de előfordulnak nyomtatott források, szaklapok, szakkönyvek is.

A jelenlegi helyzetre vonatkozó globális kép kialakításához a tartalmi részt tekintve a felmérés egyik kérdése azt tudakolta, hogy a válaszadók szerint a Meteor olvasmányossága, tartalmi értéke hogyan viszonyul más, hasonló terjedelmű havi lapoké-

meteor

hoz (pl. Földgömb, Természet Világa, Fizikai Szemle). 67% nyilatkozott úgy, hogy számára a Meteor érezhetően többet jelent ezeknél, 24% mondta azt, hogy hasonló a többihez, és 9% választotta az érezhetően kevesebbet jelent lehetőséget. Részben talán az elégedettség egyfajta mérésének tekinthető a kérdőív azon kérdése is, hogy a válaszadó írna-e cikket a Meteorba. 59% választotta azt a lehetőséget, hogy igen, akár ingyen is, 4% azt, hogy igen, de csak szerzői tiszteletdíj ellenében, és 37% mondta azt, hogy nem. Ezek az arányok természetesen jelenthetik

három tetszik leginkább a válaszadóknak. Első és második helyre is legtöbbször a csillagászati hírekkel foglalkozó rovatot tették (17% és 21%), míg harmadik helyen a vezércikk a befutó (16%), de a hírek kategória itt is a második (13%). Mindhárom helyen 10% felett szerepelnek a mélyég-objektumok, de az első és második helyen a változócsillagok is erősek, illetve az első helyen a Hold 16%-kal a második. A kisebb arányú említések közül az üstökösöket és kisbolygókat, illetve az észlelési ajánlókat érdemes még kiemelni.

azt – és nyilván jelentik is –, hogy a válaszadók miként ítélik meg ez irányú képességeiket, de összességében nem mondanak ellent az előző, „érzelmi kötődést” firtató kérdésre született eredménynek. (A Meteor cikkíró pályázatára beérkezett pályamunkák viszont nem feltétlenül támasztják alá az 59%-os „lelkessedést”...)

A Meteor alapvetően rovatokra tagolódik, amelyeket a szerkesztőségen belül rovatvezetők gondoznak. Az egyik kérdésünk arra vonatkozott, hogy a rovatok közül melyik

A kérdések egy másik csoportja a formai részekre vonatkozott. A válaszolók jelentős többsége, 73%-a szerint a lap jelenlegi nyomtatási mérete megfelelő, 27% azonban azt mondja, ha van rá fedezet, jobb lenne a nagyobb, például A4-es méret. A jelenlegi terjedelemmel (64 oldal/hónap) 65% elégedett, 33% véli úgy, hogy kevés, legyen több, 2% szerint viszont a mostani is sok. A cikkekben átlagosan megjelenő képek, ábrák számával való elégedettséggel kapcsolatos kérdésre 76% jelezte azt, hogy szerinte elég,

24% mondta azt, hogy kevés, és senki szerint sem sok. A színes képek száma 40% szerint elegendő, 60% szerint kevés, és senki nem mondta azt, hogy az sok lenne. A Meteor legfrissebb számai jelenleg csak nyomtatott formában érhetőek el az egyesületi tagok számára is, de más lapok (pl. Fizikai Szemle) példája alapján megfontolandó a digitális terjesztés lehetősége is. 64% az online (pdf) és a nyomtatott terjesztés együttesét támogatná, 28% a csak nyomtatott változatot, míg 8% a csak online terjesztést preferálná. A formai változtatások (nagyobb nyomtatási méret, több színes ábra) nagyobb előállítási költséget is jelentenének, amelyet minden lap részben hirdetésekkel fedez. Az egyik kérdés azt tudakolta, mi a válaszadók véleménye arról, hogy esetleg több hirdetés jelenjen meg a lapban. 21% ezt egyértelműen elutasította, a többiek viszont nem zárkoztak el ettől, feltéve, ha cserébe a) olcsóbb lesz a lap (9%), b) nő a terjedelem (35%), c) nő a nyomtatási méret (9%), d) több színes kép lesz benne (26%). A formailag változatlan, vagy akár valamilyen szempontból megváltozó lapban első helyen a többség leginkább magyar amatőrök által írt bejegyzéseket olvasna (49%), de szívesen látnák magyar szakcsillagászok cikkeit is (38%), ellenben kisebb népszerűségnek örvendenének a külföldi amatőrök és szakcsillagászok által írt cikkek magyar fordításai (5% és 8%). Második helyen azonban már az utóbbiak is sokkal népszerűbbek.

A felmérés az előre megadott, kattintható válaszokat igénylő kérdéseken túl egy „kifejtős” kérdésben is tudakolta, hogy a válaszadók milyen változtatásokkal javítanák a Meteor-t. Itt mindenki hosszabban kifejtette javaslatait, így ennek feldolgozása, a számszerűsíthetőség érdekében a válaszoknak kategóriákba történő besorolása volt a legnehezebb, és a sokszínűség miatt nyilván nem is sikerülhetett tökéletesen. Sokan több javaslatot is megfogalmaztak, ezek közül a hasonlók egy csoportba kerültek. Némileg meglepő módon a változtatási javaslatokra irányuló kérdésre legtöbbször (18%) az a válasz fordult elő, hogy a mostani állapot

(nagyjából) megfelel. Sokan emelték ki itt is a több színes képet, esetleg a teljesen színes megjelenést, vagy a nagyobb nyomtatási és betűméretet, illetve az online elérhetőséget és kereshetőséget. (Megjegyzés: az archívumban a 2020-as évfolyammal bezárólag gyakorlatilag a Meteor összes eddig megjelent száma elérhető pdf formátumban.) A többi javaslat tartalmi, de ezek mind egy-két legfeljebb 4–5 alkalommal említették, és annyira szerteágazóak (a csoportosítás után 30 kategóriába estek), hogy a részletes ismertetésüktől itt eltekintünk.

Sokkal könnyebb összefoglalni, és talán fontosabb is, a Meteor fő céljára – kissé magasztosabban: küldetésére – vonatkozó, szintén kifejtős kérdésre adott válaszokat. Az értékelők által a válaszok alapján itt felállított kategóriák száma mindössze nyolc, azaz a válaszadók jóval egységesebbek a fő cél megítélésében, mint az oda vezető utak kijelölésében. A válaszok 62%-a említette fő célként a mozgalom, az észlelők összefogását, támogatását, tájékoztatását, 46% pedig a csillagászati ismeretterjesztést, valamint a kezdőknek és haladóknak egyaránt szóló oktatást is kiemelendő fontosságúnak tartotta. Itt egy nagy lépcső következik, de 12%-os említési arányt ért el az is, hogy a Meteor fórum, megjelenési lehetőség legyen az amatőrök számára, illetve ösztönözze az amatőröket az észlelésre (10%), népszerűsítse a csillagászatot (9%), hitelesen mutassa be az új felfedezéseket, eredményeket (5%), azokat szakcsillagász és amatőr szintre is lebontva (4%), és tartsa a kapcsolatot a két csoport között (4%).

Egyértelműen látszik tehát, hogy a célt tekintve a válaszadók mit tartanak a fő súlypontoknak. Ezek ráadásul megegyeznek az MCSE elnökségének elképzeléseivel, így a jövőben (is) azon leszünk, hogy a lehetőségek szerint a Meteor-t mind tartalmi, mind formai szempontból úgy alakítsuk, hogy az megfeleljen a tagság és a tágabb olvasóközönség – immár konkrét felmérés által is visszaigazolt – elvárásainak.

*Kiss László – Kovács József
– Mizser Attila*